

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Luchtvaart en luchtrecht in de 21e eeuw

Mendes de Leon, P.M.J.

Citation

Mendes de Leon, P. M. J. (2011). Luchtvaart en luchtrecht in de 21e eeuw. *Bestuurskundige Berichten*, 26(2), 20. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3212003>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3212003>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Luchtvaart en luchtrecht in de 21^e eeuw

Professor Doctor P. M. J. Mendes de Leon

Leiden is een van de weinige plaatsen ter wereld waar de juridische specialisatie lucht- en ruimterecht, en een instituut op dit vakgebied bestaan. Bovendien heeft Leiden een rijke traditie op dit gebied: luchtrecht wordt hier al vanaf 1933 onderwezen, ruimterecht vanaf 1957, het jaar waarin de eerste Sputnik de ruimte in werd geschoten. Kort gezegd begint de ruimte, en daarmee het ruimterecht, waar het luchtruim, en daarmee het luchtrecht, ophoudt, dat wil zeggen ongeveer honderd kilometer boven de oppervlakte van de aarde. Deze korte inleiding concentreert zich op de ontwikkeling van het internationale luchtrecht.

Inderdaad: het internationale luchtrecht, want voor zo'n klein land als Nederland met een relatief belangrijke luchtvaartsector – denk aan de prominente plaats van wereldwijde spelers als KLM en Schiphol – is het internationale luchtrecht veel belangrijker dan het nationale luchtrecht. Immers, na vijftien minuten vliegen bevind je je buiten het Nederlandse luchtruim. Vandaar dat het internationale luchtrecht, en sinds het einde van de vorige eeuw ook het EU luchtrecht, zo'n belangrijke rol speelt in onderwijs en onderzoek. Het internationale luchtrecht kent vele onderwerpen die raakvlakken met het volkenrecht hebben. Begrippen als soevereiniteit, rechtsmacht, nationaliteit en territorialiteit, zoals neergelegd in talrijke verdragen spelen daarin een wezenlijke rol. Sinds het EU-recht zich met luchtvaart bemoeit is daar een dimensie bijgekomen: meer marktwerking in de luchtvaart, op grond van mededinging tussen luchtvaartmaatschappijen, en minder nadruk op nationaliteitsbeginselen. Vandaar dat passagiers nu ook zonder problemen met een Ierse luchtvaartmaatschappij tussen bijvoorbeeld Bratislava en Parijs kunnen vliegen. Dat was zonder interventie van het EU-recht niet verwezenlijkt.

Andere aandachtspunten van het EU-recht betreffen consumentenbescherming en de bescherming van het milieu. Consumentenbescherming wordt vertaald in passagiersrechten waar iedereen die vliegt mee te maken kan hebben: schadevergoeding en andere maatregelen bij vertraging, instapweigering en annulering van vluchten. De vulkaanuitbarstingen in IJsland op 14 april 2010 tonen de actualiteit van die rechten aan. Bescherming van het milieu is een ander speerpunt van EU-beleid. De opwarming van de aarde heeft de EU ertoe bewogen een marktmechanisme in te richten volgens welke luchtvaartmaatschappijen binnen vastgestelde grenzen broeikasveroorzakende gassen waaronder CO₂ mogen uitstoten. Overschrijden ze die grenzen, dan moeten zij emissierechten bijkopen via een vrij complex stelsel. Boeiende aspecten van het luchtrecht zijn de actualiteit en het onderzoek naar de vraag hoe rechtsstelsels en beleid uit verschillende delen van de wereld met elkaar kunnen worden verenigd. Die vraag komt in volle scherpte aan de orde in het kader van de verenigbaarheid van het internationale luchtrecht met het EU-luchtrecht en het algemene EU-recht en beleid.

Deze en andere vragen blijven interessante uitdagingen voor juristen die zich met dit vakgebied bezighouden. Het vakgebied heeft zoals gezegd in toenemende mate met andere rechtsgebieden en rechtsstelsels te maken. Die beïnvloeding zal onze gemoederen nog decennialang bezighouden. Lucht- en ruimterecht zal dan ook, naar de aard van de onderliggende activiteiten lucht- en ruimtevaart, een vak van de toekomst zijn.

Tom Degen
Masterstudent Bestuurskunde

Provinciale Statenverkiezingen

De provinciale statenverkiezingen zijn gelukkig voorbij. Als kiezer zijn wij het afgelopen jaar beladen met ballonnen, petjes, rozen, frisbees en sleutelhangers van campagneteams die de kiezer voor zich wilden winnen. Zaken groter voor doen dan ze zijn sloot erg aan bij de afgelopen verkiezingen. Voor de meeste kiezers waren het nietszeggende verkiezingen over onderwerpen waarvan ze eigenlijk niet precies wisten waar het over ging. Toch zijn het verkiezingen en dus héél belangrijk. Dat betekent dat de hele verkiezingskermis weer langs mag komen om ons duidelijk te maken dat onze stem er toe doet en het écht belangrijk is om te gaan stemmen. Gelukkig doet ook de B.I.L. mee in deze hysterische toestanden.

Het Leids Debat kon voor de statenverkiezingen weer van stal gehaald worden, een excursie naar de uitslagenavond werd georganiseerd en ook in Bestuurskundige Berichten moest er echt nog iets over de provincie genoemd worden. Het Leids Debat tussen de provinciale lijsttrekkers wilde de hele avond niet ontsteken toteen waar vuurwerk, maar dat was geen verrassing. Bij discussies over het provinciale sportbeleid of de motorrijtuigenbelasting, gaat natuurlijk niemand op het puntje van zijn stoel zitten. Zouden ze doorhebben dat de meeste studenten geen auto bezitten? Het resulteerde in een debat waarvan iedereen van te voren de oneliners van iedere lijsttrekker al had kunnen verzinnen. De clichés zijn na een jaar campagne reeds ingesleten. Om te laten zien hoe zeer de provinciale politiek leeft bij studenten waren twee vragen nodig. Zijn er nog vragen vanuit de zaal? Stilte. Is iemand door het debat van stemkeuze veranderd? Twee enigszins verwaald kijkende personen halverwege de zaal, die niet begrepen wat de provincie nou met de Eerste Kamer te maken heeft, staken vertwijfeld hun hand op.

Gelukkig had de provincie zelf ook door dat deze verkiezingen niemand interesseren en hadden ze voor de avond van de verkiezingen een borrel georganiseerd voor iedereen die blij was dat het weer voorbij was. Het deed aan als een mega-constitutieborel met borrelhappen en bier. Alleen was er geen mogelijkheid tot recipiëren bij het college. De verkiezingsuitslagen kwamen langzaam binnendruppelen maar een feeststemming wilde het niet worden. Dit omdat iedere partij zich een winnaar voelde. Maar als iedereen wint, wint dus niemand en had niemand dus iets te vieren. Het resulteerde in een avond waar de uitslagen bleven binnen stromen, net als het bier trouwens, terwijl de zaal langzaam leegstroomde.

Wat wisten we aan het einde van de avond? Dat de provinciale politiek héél belangrijk is. Maar eigenlijk weten we daarmee nog steeds niets. Voor ons begint het interessante nu: het lobbyen en rekenwerk om zetels.

Gelukkig is deze kermis pas weer in 2015.